

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejmana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 4.40
Pol leta 2.20
Četrt leta 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „po-lanica“ se plačuje za navadno tristop-no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat

7 „ „ „ 2 „

6 „ „ „ 3 „

Za vede drke po prostoru

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah na Starem trgu in v Namski ulici in v prodajalnicah Likarja v Semeniških ulicah h. št. 18.

Dopisi naj se pošiljajo uredništvu Via Mercato 12, naročnina pa opravništvu „Soča“, Via Seminaric št. 10.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi na su blagovoljno frankujejo, — Delavcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se glase pri opravištvu.

Volitve

v deželni zbor so uže razpisane, kakor je bilo naznanjeno v zadnji „Soči“, in pridejo, predno bi kdo mislil. Zato je treba o pravem času pripravljati se na nje, da nas ne dobijo nepripravljenih. Nekaterim ljudem se zdi, da deželni zbori so dandanes majhne važnosti, vsekako manjše nego pred petnajstimi ali dvajsetimi leti. Nam se dozdeva, da taki ljudje se motijo, če ne popolnoma, vsaj nekaj. Deželni zbori na sebi so in ostanejo vedno enake veljave; premijajo se le zunanje okoliščine, ki dajejo včasih več, včasih manj prilike, da se deželnozbornsko delovanje tudi na zunaj vidi in svetli. Med te zunanje okoliščine štejejo med drugim tudi poslance, ki po večji ali manjši meri razumnosti, delavnosti, vztrajnosti, požrtvovalnosti, srčnosti storijo, da se v zboru več ali manj obravnjuje, da se dosežejo boljši ali slabši vspehi ter da se skupno delo več ali manj svetli tudi na zunaj. Kdor torej toži o manjši veljavi deželnih zborov v primeri z drugimi časi, naj vzame v poštev razne nove razmere, katerih prej ni bilo.

V prvih letih deželnega zbora goriškega slišale so se navdušene besede o narodni ravnopravnosti v šoli, za katero sta se oba deželna naroda z enakim pogumom borila in z enako nevspešnostjo. Dandanes o takih pojavih ni več govora, ker nekateri ljudje rajši sebe nekoliko zatajijo, samo da oseb in brat nič ne dobi, posebno če za tako zatajenje je odločena že hvala in plačilo. Slovencem neprijaznim krogom se je posrečilo, da so razdvojili deželna naroda na škodo slovenski strani. V sled tega ni se bati vladi zahtev od slovenske strani, ker je gotova, da zastopniki na nasprotni strani jo bodo zagovarjali ter pomanjšovali vtis slovenskega klica. Vlada in Italijani so na čistem glede postopanja nasproti Slovencem. Italijani so dobili državno in deželno pomoč za namakanje tržiške ravani; zato so hvaležni in opazujejo po svojih najzmožnejših močeh napore goriških Slovencev za uresničenje onih pravic, katere priznavajo in jamčijo državne temeljne postavbe vsem narodom v Avstriji.

Težave v deželnem zboru, kakor sploh v javnem življenju, so torej za goriške Slovence veliko večje od nekdanjih. Nekdaj je bila vlada bolj voljna, da bi kaj privolila. Slovenci so veljali kot zvesti državljanji, Italijani so bili z njimi jedini. Dandanes je ena glavnih skrbi deželni upravi ta, da se ohrani in širi nemščina, Slovence sme vsak pouličnjak imenovati panslavista in uplivni krogi popisujejo slovensko razumnost, posebno duhovstvo, kot nezanesljivo, a italijansko z dovostvo kot staber avstrijskega mišljenja in državnega prepričanja ob Adriji.

V takih težavnih razmerah treba je, da naš narod na Goriškem izbere take zastopnike, ki poznajo te razmere, ki imajo um in voljo povzdigniti svoj glas po postavnih poti za pomoč in o katerih je pričakovati, da vztrajajo v svetem boju za pravico in resnico. Prazne besede so, da je treba kimati in roke križem držati, dokler nas previdnost božja ne reši teh razmer. To so besede koristolovca, strahopetnika in složnega reditelja samega sebe. V boju je zmaga, v boju je moč; kdor leži in pospava, zgubi čvrstost in moč telesa in duše. In kakor v vsakdanjem navadnem življenju, tako tudi v politiki, v boju za svete pravice in za gmetno blaginjo naroda. Naš boj naj ne bo nepremišljen, drzen in pustolovsk, temveč premišljen, previden in vztrajen, in gotovo nam donese več dobrega nego samo kimanje, toževanje in čakanje, odkod nam pride pomoč. Rešitev nam pride od nas in iz nas z božjo pomočjo, a tako tudi poguba, če bomo roke križem držali.

Zdaj je čas, da se ganemo; postiljamo si za dolgih šest let. Sovražnik bo prčal, da bi nam vsaj en sedež vzal v deželnem zboru ter tako potisnil nas v tako manjšino, da bi se lahko sklepalo o nas brez nas, česar nikakor ne smemo pustiti. Na rodoljubih je ležeče, kako izpadejo prihodnje volitve, in zdaj je skrajni čas, da na to mislijo.

V to svrhu treba je, da bodo jako pazljivi pri prvotnih volitvah, da se izvolijo taki volilci možje,

ki ne obešajo plačca po vetru, ki so razumni in stanoviti za one kandidate, katere narod spozna vredne svojega zaupanja. Gledé kandidatov se ne sme stvar preveč na dolgo vleči; treba je, da se kmalu določijo imena onih mož, za katere naj bi se glasovalo. Ali taka imena se ne dajo usiliti in s pritiskom spraviti na vrh; za to je treba pogovorov in porazumljenja. V ta namen priporočamo, naj rodoljubi v posameznih okrajih, okoliceh ali v večjih županijah napravijo shode, naj se posvetujejo, naj izražajo svoje želje in svoje mišljenje, naj naznanjajo svoje sklepe kakemu osrednjemu volilnemu odboru, če se sestavi, našemu listu ali kakemu človeku, ki uživa zaupanje v širših krogih, da se po zaslišanju želj, zahtev ali prošenj iz raznih krajev in okolišev poizve in spozna narodova volja. To je treba vse prej določiti, da ne bo razprtije in besedi na dan volitve. Prosimo torej rodoljube vseh okrajev in vseh županij naj se potrudijo in naj delajo v tem smislu ter naj naznanjajo svoje mnenje in svoje opazke tako, da se izve v širših krogih, n. pr. po izgledu dopisnika Z Goriškega v današnji številki. Več oči več vidi in več glav več ve; če se postopa dobrohotno in z namenom, da bi se doseglo porazumljenje in edinstvo, menimo, da dober vspeh ne more izostati.

Na delo tedaj, rodoljubi, vsaka vas in vsak kraj ali vsaj vsaka županija in okraj naj se posvetuje o tem, kar ga zadeva, ter naj se oglasi s svojim mnenjem, kjer mu drago. Le urno na delo, da nas sovražnik ne prehití!

S Tolminskega.

Dne 13. maja 1889.

Bližajo se volitve v deželni zbor in pri nas je še vse mrtvo, kakor da bi nas volitve nič ne brigale. Ne vem prav, kaj je krivo tej malomarnosti; najbrže tudi to, da poslanci, oziroma kandidati se premalo brigajo za volilce in premalo provprašujejo, kje ljudstvo čevlji tišči.

S postavljanjem kandidatov ne gre odlagati, ampak razglasiti se morajo, prej komogoče, da se jim ljudstvo privadi in da bo še dovolj časa prepričati se o kandidatih, ali so vredni našega zaupanja.

Pri tej priliki treba bo govoriti o naših zadevah in potrebah ter zahtevati od kandidatov, da se izrečejo za našo gmetno blaginjo. V prvi vrsti potrebujemo dobrih cest. Po Bački dolini se dela leta in leta, pa vendar ne moremo še z vozom do Podbrda. Cesta iz Klavž na Idrijo je živa potreba, a do zdaj smo se še vedno zastoj oglašali za njo. Iz Tolmina pridejo merit ceste vsak krat, kadar se bližajo kake volitve, ali ko so volitve pri kraju, pozabljena je tudi mera in obečevanje. Cestni odbor tolminski je delaven, pa v prvi vrsti le za Tolmin; drugod se toliko dela, da se potagnejo državne in deželne podpore. Tako ne sme iti dalje. Naši poslanci naj priskrbijo, da dobimo enkrat prepotrebne ceste.

Tudi v drugih gospodarskih zadevah bi se dalo marsikaj pomagati. Davčne postavbe nas jako težijo in treba bi bilo, da bi se deželni zbor kedaj oglašil. Lansko leto so nam oznanili rok ali termin za žganjski in špiritni davek, potem ko je že potekel. Zakaj se ni to zgodilo prej? kdo nam povrne škodo, ki smo jo imeli radi tega? Tudi kupčija je slaba, posebno z živino, in sadja bi lahko veliko razprodali, ako bi imeli prave poti. Ali bi ne mogel deželni zbor tudi tukaj vsaj nekaj pomagati.

Vodovje nam dela škodo ob vsaki povodnji, odnaša nam zemljo in pridelke ter krči naše blagostanje. Ako bi imeli navod, kako graditi reke in hudournike, ter bi se nam dala kaj podpore iz državnega ali deželnega zaklada, obrnilo bi se tudi to v kratkem na bolje.

Posebno pa so nam na sreci naše šole, za katere veliko plačujemo, a malo dobivamo. Naklade naj se raztegnajo tudi na užitinski in žganjski davek, da ne bo nosilo vseh butar le zemljičca. Šole naj

dobijo tudi majhni kraji, ker tudi oni plačujejo, in učiteljem naj se plača primerno zviša, da bodo mogli pošteno živeti. Če tudi ne spadajo vse te zadeve samo v področje deželnega zbora, vendar more deželni zbor v tem mnogo koristiti, če se poprime z železno voljo teh zadev. Nadejamo se, da za kandidate dobimo možje, ki bodo voljni pomagati nam po svojih močeh v teh in enakih nadlogah.

Dopisi.

Z Goriškega, sv. Nepomuka dan. — Nisem ni prorok ni prorokov sin, pa volilec sem in menim, da kot tak smem izpregovoriti besedo o prihodnjih volitvah. Bivši poslanci zdaj niso več in upam, da nikdo mi ne zamere, če odkrito govorim; vsaj ne gre za osebne koristi tistih gospodov in možakov, ki so nas zastopali v deželnem zboru, ampak za občno blaginjo dežele in njenih prebivalcev. Zdaj je čas, da se oglasimo, da povemo svoje želje in pritožbe, svoje misli in namene, da se o pravem času dogovorimo in zjediniamo o našem bodočem postopanju. Pri tem si ne prilastujem moči ali oblasti čez svoje sovolilce ali pa izključno pravice do modrosti in znanosti v volilnih rečeh, ampak hočem la svoja mnenje izraziti in z razlogi podpreti. Mnenje ni le moje, marveč tudi nekaterih mojih somišljenikov, in zdi se mi, da bi bilo prav, če je tudi drugi poizvedo. Če se združimo v mojem mnenju, bomo glasovali po njem; če se združimo v katerem drugem, bomo pa po tistem. Pa vse naj se godi brez nevarnosti, v resnični medsebojni ljubezni in spoštovanju ter v lepi spodobnosti.

Meni se torej zdi, da je treba začeti posvetovanje pri velikem posestvu, ker tam se konča najzadnje, namreč še le na dan volitve. Tu je treba uže zgodaj navesti razne misli, ako so sploh razne, da se do časa pretresajo, rešajo, bistrijo in slednjič sčistijo, da pojde na dan volitve vse gladko, kakor bi bilo z oljem namazano. Ker so bivši poslanci izvrstni možje, kakor nam jih je „Soča“ opisala v svojem članku letošnji veliki petek (!), bi bila škoda popuščati jih popolnoma in iskati si po vsem drugih. Najbolje torej sprejeti izmed prejšnjih, kar je rabljivega, ter razpostaviti jih v razne volilne skupine, kakor bolje kaže za stvar, če tudi ne vselej za osebo. Da veliko posestvo zadnje dni določuje svoje kandidate, je naravno, ker mora vselej počakati, da volijo prej druge skupine, in se mora ozirati na one, ki so uže bili voljeni, da ne voli takih, ki so uže izbrani, dasi je na vse zadnje tudi taka volitev veljavna. Samo to je, omeniti da oni, ki je v dveh skupinah voljen, se mora odločiti za to ali ono skupino, in kjer je odložil poslanški mandat, tam je treba zopet voliti. Da se torej ne bodo ponavljale volitve, ki stanejo volilce mnogo časa, truda in denara, brez prave potrebe, mora se o pravem času vsaj približno določiti, kdo naj bi se volil v tej, kdo v drugi skupini.

Po mojem mnenju, katerega, kakor sem uže prej omenil, ne usilujem, temveč le zato objavljam, da se sovolilci izrečejo zanj ali proti njemu, naj bi prišli v veliko posestvo gospodje: Matija Jonko, dr. Alekaj Rojto in dr. vitez Tonkli. Evo vam razlogov. Da je Matija Jonko poslanec po volji božji, zanesljiv in zanesljiv, povedala nam je „Soča“ na veliki petek, katera mora pač vedeti take reči. O tem torej ni govora. A po drugi strani vemo, da gospod Jonko ima v dosedanji skupini, v slovenskih trgih, mnogo nasprotstva, ki izvira najbrže iz osebnih ozirav ali morda celo iz zavisti, ker je mož po svojem trudu in po svoji bistroumnosti prišel na visoko stopinjo v človeški družbi. Naj prihaja mržnja odkoder koli, resnično je, da mržnja obstoji in da že pri zadnjih volitvah je bil v Tolminu hud boj. Da se torej tak poslanec ne zgubi deželnemu zboru in da se po drugi strani ne dela na volilce tak pritisk, kakor se je zadnjič godilo, naj bi prišel gospod notar Ivancič, ki je čislán in spoštovan pri vseh volilcih v slovenskih

ljubi iz velikega posestva v to skupino; a gospod Jonko naj bi prestopil na njegovo mesto v veliko posestvo. To se da tem bolj priporočati, ker g. Ivančič ni veleposestnik, a naši veleposestniki so vedno želeli, da bi bili zastopani po možeh svoje vrste. Nasprotno voli gospod Jonko užo od nekdanj v velikem posestvu, kajti je najpremožnejši med samo na Bolškem, ampak na vsem Tolminskem. Bolško veliko posestvo ni imelo do zdaj še nobenega med sebe zastopnika v deželnem zboru in bilo je torej le pravilno, če se enkrat tudi iz onega okraja voli kdo v tej skupini. Med volilci iz drugih okrajev te skupine imel bi g. Jonko toliko manj nasprotstva, ker ni s njimi toliko man, ko s nekaterimi svojimi soobčinarji.

O dr. Aleksiju Rojci ni sgrubljati veliko besedi, ker tudi njegovo delovanje omenila je „Slova“ veliki petek ter ponatila okrožnico „Slovenskega jezika“ v Brdih, ki podaja volilcem v proučarjek prevažno zadevo o deželni norišnici in bolnišnici. Nikdo se ni tako goriko potezal za ti naredbi, ki sežete v prvi vrsti veleposestnikom globoko v žep. Brda so torej po „Slov. jeziku“ dr. Rojca vzprejela kot svojega moža in svojega zastopnika, a po drugi strani je dr. Rojca rojen Vipavac in zagovarja stvar, ki je splošno in vseobče koristi; torej bi bilo le spodobno, da bi se mu dala zaupnica z volitvijo v taki skupini, kjer volijo najpremožnejši in najvoljavniji možje vse dežele, to je v velikem posestvu.

Dr. vitez Tonkli je naš načelnik. Kot dober oče in zvest čuvaj naj torej najprej skrbi za druge po izgledu na italijanski strani, potem naj pride še le on na vrsto. Prej naj pripravi stolo za svoje sodelovalce ter naj poskrbi, da na vsak stol pride tak mož, ki ga je vreden. Slednjic, ko je vse pripravljeno in srečno izvršeno, naj sede še on na svoj. Skoro bi ne bilo lepo, ako bi načelnik najprej sebi ikač stola in potem se le sprejemal, kar bi še došlo. Vojakovodja naj bo prvi pri delu in v viharji, a zadnji pri počitku in pokoju. Tako zagotovi se svojim imenom in se svojo veljavo srečno izid volilnemu boju, kajti kot posestnik na Vipavski strani in kot mož splošnega zaupanja je svoje zmage gotov, in z njim zmaga vsa lara, ker v trdnj avci pomaga drug drugemu, to je ime in veljava enega tudi drugemu v isti skupini.

To je osebno mnenje moje in nekaterih prijateljev, katerega nikomur nočem usiljevati, kakor sem rekel; a zdelo se mi je vredno o tem spregovoriti zato, da bi se še drugi o tem izjavili. Kar večina določi, naj velja; jaz se jej rad podvžem; naj stori vsak drugi tako in menim, da letošnje volitve nam ne bodo v posmeh, ampak v čast, kakor zadnje pred šestimi leti.

Kozana, 15. maja. — S ponosom spominjal se bo vsak Kozanec na pretaklo nedeljo. Nenavadno živo postajalo je kmalu po poludne po službi božji, a še bolj živo je bilo zvečer in pozno v noč. Prihajali so gosti iz raznih krajev počastit naše „Bratno društvo“, ki je bilo naznanilo lepo veselico. In prišli so gosti, Sokoli in drugi redoljubi iz Gorice, čitalničarji iz Kojškega ter rojaki iz vseh sosednjih briskih vavij. Naše društvo je z zastavo, z nagovorom, s petjem in mogočnim strelom iz topičev pozdravilo svoje goste.

V lepo okrašeni dvorani Jožefa pl. Reja-e vršila se je veselica na splošno veselje. Poslušalcev bilo je natlačeno polno, sodeloval je orkester iz Kormina. Vse točke vzporeda vršile so se prav dobro; deklamovalka in igralci ter igralci izpolnili so pošteno svojo dolžnost; pevci delali so čast sebi in g. pevovodji, ki je bil duša vsej veselici. Slava voditelju in sodelovalcem, slava društvu in gostom! — Po besedi bil je banket in domača zabava, ki je pozno v noč držala obrane Kozance in sosede.

Podmelec 8. maja 1889.

Bog Vas obvar, —
Če se tud' več ne vidimo.

Poslednjih šest mesecev je prineslo našej fari mnogo žalosti. V decembru in januarju so razsajale „kaze“, ki so pobrale marsikateroga potrebnega gospodarja in gospodinjo, ljubljeno hčer ali sina. Vrgle so na posteljo tudi našega č. g. kaplana A. B. in ga malo ne dovedle do praga večnosti. Nu hvala Bogu, da je pri njem zmagalo življenje. 22. marca pogrebli smo nepozabljivega p. č. g. župnika-zlatomašnika Miha Pirika. In sedaj doletela je Podmelško faro nova žalost: izgubil smo prečastitega gospoda župnika Josipa Skočirja. V torek 4. t. m. odšel je od nas v Devin, kjer nastopi svojo novo častno službo kot dekan. Dvakrat je pri nas pasel Kristovo čedo. Svojo prvo službo je bil tukaj nastopil kot kaplan. Pred 5 1/2 leti prišel je v drugič k nam kot župnik. Kot tak je vedno deloval na svojem stališču za celokupnost Podmelške fare, kakoršno je bil vzprejel. S tega svojega stališča ni omahnil ni za piko. Ker se pa nahajajo v fari slejvi, ki tože pa razdrženji Podmelške fare,

je kaj umavno, da so navstala nasprotstva, ki so provzročila č. g. župniku mnogo grenkosti, zlasti ako se pomisli, da se je stvarno nasprotstvo sprevrglo s časoma celo v osebo. Nu v svesti si sme biti, da je ostal neprepričan, da je zmagal.

Ako je g. župnik-dekan bil za potezanje svojega cerkvenega stališča jako odločen in celo oster, bil je in je vsakako jako rahlega, dobrega srca. Revedni so našli pri njem vselej usmiljeno srce. Potrebnim bil je pravi oče. Da njegova deonica je bila še praradodarna. Zelo je ljubil pravo in omiko. Bil je tudi zelo naklonjen; daroval je mnogo knjig za šolsko knjižnico, a ob priložnostih nakupil je sam knjig ter z njimi obdaroval šolske otroke. Zdatno je podpiral „Čitalnico“. Bil je velik prijatelj petja; zato je kaj pogosto obdaroval pevce ter je spodbujal k napredku. — Kot duhoven je kaj dostojno udano opravljaj sveta opravila, bil je izvrsten spovednik, spreten govornik. V času svojega 5 1/2 letnega župnikovanja pridobil si je priznanje in spoštovanje ogromne večine Podmelških faranov, da celo od strani njegovih nasprotnikov. To potrjuje „Čitalnica“, ki ga je bila volila predsednikom (žal, da se je gospod tej časti pozneje odpovedal). Na predvečer sv. Jožefa g. imendana so mu pevci priredili podoknico ter razsvetlavo z bengaličnim ognjem. V nedeljo 28. p. m. pa mu je Čitalnica priredila častno „besedo“ (veselico). Da, kako priljubljen nam je bil gospod župnik, to spriduče splošen glasen, jok in nepretergano ihtenje, ki je napolnjevalo natlačeno cerkev, ko je p. nedeljo od nas jemal slovo. — In ko je v torek od nas odhajal, poslovila se je od njega šolska mladina in občinstvo na cesti zunaj vasi, pevci so mu odpeli v slovo: Oj kak grenak tužen je ločitve britki čas. Kaj ginjaivo se je poslovil od nas g. dekan. Solzeč smo se razšli.

Srečen pot, prečastiti gospod dekan! Srečen pot do obal sinjega morja adrijanskega! Bog Vam podeli obilo sreče na Vašem novem častnem mestu v Devinu! Spomin na Vas bo v naših srcih trajen.

Podmelški farani.

Z Beneškega, 14. maja. — Po kratkem čaknji naša šempeterska župnija, najvažnejša slovenska na Beneškem, dobi zopet svojega pastirja. Duhovska oblast se je požurila, da izpraznjeno mesto le brzo previdi, ker tako obširna župnija, ki šteje čez 9 tisoč duš, ne more ostati dolgo brez pravega pastirja. A skrbelo se je še iz drugega razloga, namreč da bi se preprečile namere nekterih kaplanij, ki pod njo spadajo, katere so se takoj po smrti pokojnega župnika č. g. Mučiča na noge postavile, da bi same župnije postale, kar seveda, dasiravno opravičeno, ni bilo duhovnim predstojnikom po volji. Na splošno zadovoljnost dobimo za novega župnika č. g. Antona Gujona, dosedanjega kurata pri sv. Mariji v Drenki, izvrstnega, pobožnega in talentiranega moža, a k temu, za naše razmere, še precej dobrega Slovenca. Za mesec dnij, in še preje, bo morda že na mestu sprejet z velikim veseljem in z neobično slavnostjo, ker so mu naklonjeni, in so ga celo prvi povabili in izprosil od nadškofa za Sent Peter prav oni, kateri niso že zdavno cerkve z notra videli. To je že lepo, da se mislijo spreobrniti, samo Bog dej, da kdor mu danes-hosama-poje, bi mu ne kričal jutri-orucifige!

Na prejšnjega župnika gomilo se pripravlja v Vidmu kamen se slovenskim napisom, kar bo zelo redko, da ne rečem nezasišano, na Beneškem; in vendar je povsem naravno; čemu italijanske napise slovenskemu pokojniku? H koncu svojega trudopolnega življenja je ranjki župnik skoraj popolnoma na svoje stroške dal preliti dva šempeterska zvana; a še bolj je svoj spomin med nami utrdil z tem, da je prestaro, že nekoliko let zapuščeno cerkvico sv. Kvirina, katero si je bil kupil, šempetercem podaril. Ta je baje najstarejša slovenska cerkev in prva slovenska župnija na Beneškem, precej skromen a pravi naš monument. — Stoji na koncu Šempetra proti Čedadu, na bregu naše prolepe Nediže, prav na onem mestu, kjer je stal rimski tempelj boginje Dijane. Kaže gotični značaj. Zunaj na steni ima vzdano ploščo s starihim napisom, katerega nikdo ni mogel raztolmačiti. Pred nekimi leti spremenila se je cerkva po italijanski navadi v senik (hram, kamor se veno spravljajo) zadnjič pa, ko nam je kolera pretela, so jo bili izbrali kakor pripravno za — lazaret, — in jo tudi v naglici za to priredili. Lani so jo zopet očistili, z oltarjem in zvonovi preskrbeli ter jo dali blagosloviti, vsem na veliko radost. Zadnjič pa sem videl, da so jej celo nedavno napravljena nepravilna okna zamažili, ter postavili nova gotična, kakoršni ste še dve najstarejši. A kar je še lepše, zdaj se sliši, da namestijo še povrh nov žrtvenik napraviti in našo slovensko cerkvico prvima slovenskima svetnikoma Cirilu in Metodu posvetiti. To nam je kar izvrstna ideja. Bog nam pomagej izvršiti jo, a sv. Ciril i Metod prihajajoča k nam, naj nam prineseta poleg vere še precej narodne zavesti!

Na Dunaji 8. maja 1889 — imel je državni poslanec dr. vitez Tonkli obširen govor, v katerem je razpravljaj pravosodne razmere med Slovenci, posebno v okoliščini čezelne nadsodnije tržaške. Ker nam ni mogoče priobčiti vsega govora, naj podamo „Slovinim“ čitateljem vsaj njegovo vsebino v nekaterih stavkih.

Govornik zavrača najprej krive trditve dr. Foggerja, da slovenski jezik je poln nemških izrazov in kmetu nerazumljiv, ter dokaže neopravičenost očitavanja istega poslancea, kakor da bi se slovenski poslanci ne držali resnice, ko opisujejo slovenske, posebno koroške razmere. Potem pride na pravosodje in omenja najprej posloppja, rekoč, da v Gorici ste okrožna in mestno-okrajna sodnija ločeni in v slabih nezdravih posloppjih, kjer se nahaja tudi ječa. Pravi da predsednik deželne nadsodnije dobiva premajhen pavel za nadzorovanje okrajnih sodnij ter da diurnisti so preslabo plačani. Omeni, da pri okrajnih sodnijah so nastavljeni voditelji zemljiških knjig, ki ne razumejo deželnih jezikov, in da se navadno jemljejo izmed kancelistov, ne da bi se ustanovilo za nje posebno mesto. Zgodilo se je celo, da kancelist, ki je bil imenovan za Tolmin, opravlja službo v Pulji. Zarad neznanja slovenskega jezika pri piščem osebji mestno-odrejene in okrajne sodnije v Gorici imele so stranke raznih situostij. Dalje navaja govornik dokaze za to, da bi se mestno-odrejena sodnija v Gorici in okrajna sodnija za goriško okolico ločili ter da bi se zadnji pridružile še one slovenske občine v Brdih, ki do zdaj spadajo pod korminsko okrajno sodnijo.

Potem preide na jezikovne razmere pri sodnijah na Goriškem ter opisuje, kako se v tem oziru godi pri poročnikih, kako se pišejo in pri javnih obravnavah uporabljajo zapisniki preiskovalnih sodnikov, kako poslujejo kolegijatne sodnije, kjer sodijo ob enem štiri sodniki h kratu, kako v civilnih pravnih, kjer včasih izprašuje sodnik, nevesč deželnega jezika, priče brez tolmača in brez zapisnikarja. Na to omenja žalostne razmere v tem oziru na Koroškem ter primerja izpraševanje priče s pomočjo tolmačev pri nas in v nekdanji ljudovladi beneški in v sedanjem italijanskem kraljestvu. K sklepu omenja, kako nepravilno se postopa v Trstu in deloma tudi v Gradci pri reševanju ugovorov proti razsodbam prvih instanc, ter poučarja, da država mora dati mladim pravnikom na vseučiliščih priliko, da se izurijo v slovenskem jeziku, ki ga potem potrebujejo v javnem življenju. Izjavlja nado, da pride s časom do tega, da bodo znali tudi pri najvišji sodnji jezik prvih instanc, ter da se izpolni sari rek, da pravica je podlaga kraljestvom.

Desničarji so govorniku večkrat pritrojvali ter h koncu čestitali mu k mirnemu in stvarnemu govoru. Minister Schönborn je poslušal ter odšel, ne da bi bil rekel, kaj misli storiti. Cudo, da to, kar je bilo leta 1848 mogoče, bi se sedaj po 41 letih ne moglo izvršiti. Vrlemu poslancu srčna hvala!

Politični razgled.

Državni zbor je dovršil svoje delo; dovolil je vojake in davke ter bil odložen do jeseni. Gosposka zbornica sprejela je brez premembe načrt finančne postave za tekoče leto. V kratkem se snidejo delegacije v Budapešti.

V razpravi o proračunu pravosodnega ministra odlikoval se je naš poslanec dr. vitez Tonkli z obširnim govorom, ki ga je začel pri našati „Slov. Narod“. Ministri so h koncu odgovarjali na nekatere interpelacije, med drugimi na ono radi katoliškega shoda na Dunaji. Grof Taaffe je rekel, da ta shod ne spremeni naših razmer do sosednjega kraljestva italijanskega.

Poljski klub se je izrekel proti Gavčevemu načrtu nove postave o ljudski šoli, ob enem pa tudi proti načrtu Liechtensteinovemu, češ da ljudsko šolstvo spada v področje deželnih zborov. Iz versko-narodne šole torej ne bo nič, ker prepričanje o njeni potrebi ni še dovolj razširjeno.

V Italiji so okolo Milana veliki nemiri med kmeti zavoljo njih neznosnega tužnega stanja. Kralj Humbert se popelje v Berlin, kjer mu pripravljajo velike slavnosti.

Na Nemškem v pokrajinah ob Renu in v sosednjih so delavci ustavili delo v velikanskih rudo- in premogokopih. Celo Bismarka in cesarja vznemirja ta reč.

Francozi se veseli in slavijo svojo republiko z veliko svetovno razstavo v Parizu. Vsak dan na sebe oznanjajo, koliko ljudi je prineslo